16 Jaar, No. 442. — 's HERTOGENBOSCH. — Donderdag 19 September 1844.

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

DICERE VERUM QUID VETAT? Horatius.

ABONNEMENTS-PRIJS
Voor de Stad . . f 12.
Franco per post. » 14.

ADVERTENTIEN
15 cents de regel
behalve 35 cents zegel

(Verschijnende driemaalen in de week, Dinsdag, Donderdag en Zaturdag.)

Frankrijk en Engeland.

De vrede tusschen Frankrijk en Engeland is weder geteekend. Hij was het reeds alvorens ons vorig artikel in het licht verschenen was.

Het blijkt al meer en meer, dat Engeland de zaak van *Taïti* slechts als een voorwendsel heeft aangegrepen, en dat de knoop der wrijving tusschen Engeland en Frankrijk eldens zit. Engeland zocht oorlog met Frankrijk, om door den dood der Fransche nijverheid die van Engeland nieuw leven te geven. Het oogenblik was slecht gekozen.

Had men gehoopt, dat de Fransche voortvarendheid, door de bedreigingen der Engelsche staatsmannen verbitterd, zich zoude hebben laten verroeren tot blijken van veroveringszucht op het vaste land? Had men verwacht daardoor de naburige staten van Frankrijk te verontrusten en in den oorlog, dien men zocht, te wikkelen? — Dan heeft men zich deerlijk vergist.

Er is in Frankrijk niet een minister, niet een staatsman, zelfs niet een enkel blad geweest, dat ter dezer gelegenheid zich een woord heeft laten ontglippen, waaruit men zoude kunnen afleiden, dat van de zijde van Frankrijk een oorlog met Engeland aanleiding zoude hebben gegeven, om de zucht tot uitbreiding van Frankrijks grenzen te voldoen.

Dit is oorzaak geweest, dat en ministers en bladen langzamerhand in toon van zachtheid en in vorderingen merkelijk zijn gedaald, tot dat zij eindelijk met vreugde-kreten de tijding hebben vernomen, dat de vrede zoude blijven bewaard. Hunne vreugde over het behoud van de vrede schijnt nu hoog grooter, dan de oorlogs-woede, die hen vroeger beheerschte. Van waar die verandering anders, dan dat zij zich hebben moeten bekennen met *Reinaart* de vos: *dat de druiven niet rijp waren?*

Indien men ons dan nu verhaalt, dat de oorlog gelukkig is geweerd, dan wil dat slechts beteekenen, dat hij is uitgesteld. De Engelschen zullen wachten tot dat de druiven rijp zijn.

Daartoe kan zich vroeg of laat gelegenheid aanbieden.

Het is er ver af, dat de Fransche natie hare veroveringzuchtige begeerten zoude hebben laten varen. Zij is daarmede in de wieg gelegd; zij heeft die met de moedermelk ingezogen; zij heeft die tot een behoefte, naauw denkbeeld verheven, waardoor zij zich gouden bergen belooft. Zulk een ingewortelde en als het ware aangeboren nationale drift, laat zich niet zoo gemakkelijk uitroeijen.

Een ministerie Guizot-Duchatel-Duchâtel heeft de behendigheid gehad hebben van die geheel te doen zwijgen; een ander ministerie kan onvoorzigtig genoeg zijn, om ze misschien op een slecht gekozen oogenblik te doen ontvlammen. En dit zal des te gemakkelijker plaats grijpen, omdat die denkbeelden, zelfs bij den heer Guizot bestaan, al is het, dat hij nu het oogenblik ongeschikt oordeelt, om die tot resultaten te brengen.

Zoodra de Engelschen het zoover zullen hebben weten te brengen, dat een Fransch ministerie dien misslag begaat, dan zullen zij de gelegenheid niet laten voorbijgaan, om Frankrijk in eenen Europeschen oorlog te wikkelen, indien zij daarin niet door onvoorziene voorvallen worden verhinderd. Want Engeland heeft er behoefte aan, dat Frankrijk met het vaste land in oorlog geraakt.

De toenadering die thans tusschen Engeland en Frankrijk is gebeurd, mag derhalve geacht worden te zijn niets meer, dan een instel van oorlog.

TURKIJE

De gezanten der groote mogendheden te Konstantinopel zijn in het laatst van augustus bijeengekomen, om in de kwestie van den Libanon een besluit te nemen. Het doel dier bijeenkomst was te bepalen of men het *statu quo*, dat is te zeggen de organisatie, door den firman van 7 december 1842, aan de Druzen en Maroniten opgelegd, zou handhaven, of dat men de familie Chehab, tot welke de ex-emir Beschir behoort, in hare regten van souvereiniteit zou herstellen. De Fransche gezant heeft noodzakelijke veranderingen verlangd, in de tegenwoordige wijze van bestuur, en heeft de zaak der Chehab's met warmte verdedigd; de Oostenrijksche nuntius, zonder het herstel dier familie te vorderen, heeft zich echter ten gunste van wijzigingen van het in den Libanon gevolgde regering-stelsel verklaard. De vertegenwoordigers van Ruisland, Pruissen en Engeland, hebben daartegen, vóór de onwankelbare handhaving van het *statu quo* gestemd. Ook de Porte is van dit gevoelen geweest. Er zal dus volstrekt geene verandering komen in de gesteldheid van den Libanon. Dit is eene nieuwe nederlaag voor Frankrijk, hetwelk hoopte, den invloed welken het zoo lang over de Maroniten heeft uitgeoefend, door de bemiddeling der Chehab's terug te erlangen. Hoe hoog [illegible] van de Katholieke [illegible] in het Oosten door Frankrijk worde gehuldigd, en door Ruisland, Pruissen en Engeland aangebroken bestreden wordt.

De vraag is nu, hoe die beschikking door de bevolking van den Libanon zal ontvangen worden. Al het voorafgegane doet ons met grond gelooven, dat zij daar eenen zeer kwaden indruk zal voortbrengen. De Druzen zelve zijn met het tegenwoordige ontevreden, en zijn even zoo min als de Maroniten geneigd, om aan de Turksche pacha's te gehoorzamen.

RUSLAND

Van de Poolsche grenzen wordt onder dagteekening van den 3 september gemeld:

«Ten gevolge van de door den minister van oorlog ingediende rapporten, zijn de plannen volgens welke voortaan de oorlog tegen de bergbewoners van den Kaukasus aanvallenderwijs en op eene uitgebreide schaal gevoerd zal worden, door [illegible] goedgekeurd. De keizer moet besloten hebben den veldtogt in persoon bij te wonen, of zich ten minste in de nabijheid van het oorlogstooneel op te houden. De [illegible] wordt eerlang in St. Petersburg terug verwacht. Men beweert, dat hij onder anderen in last heeft gehad, om aan het Engelsche kabinet de stellige voornemens des keizers ten aanzien van den Kaukasischen oorlog mede te deelen, en er ernstig op aan te dringen, dat de ondersteuning, welke de Circassiers voortdurend over Konstantinopel door Engelsche agenten ontvangen, ophoude.

Een ander berigt van de Russische grenzen behelst het volgende: « De kerkelijke verwikkelingen in Ruisland en Polen nemen meer en meer een ernstigen keer. Van de ruthenische gemeenten in Polland, die zich voor eenigen tijd met de [illegible] kerk vereenigd hadden, [illegible] telijken weder tot [illegible] Kerk teruggekeerd, met de verklaring, dat men se door allerlei kunstenaarijen misleid en van de katholijke kerk afvallig gemaakt had. In St. Petersburg heeft men besloten zeer gestrenge maatregelen daartegen te nemen. De geestelijken zullen in kloosters opgesloten, de gemeenten, [illegible] in haar opzet volharden, naar andere gewesten verplaatst, en de weerbarstige ingezetenen afzonderlijk onder [illegible] sche gemeenten verdeeld worden. In [illegible] de Russische regering in eenen voortdurenden [illegible] met het Katholicisme, die ook [illegible] dig oogpunt van belang is, [illegible] de Polen hunnen godsdienst als het laatste [illegible] hunner nationaliteit beschouwen. De [illegible] van den bisschop van Kalisch door den [illegible] uit dien hoofde gene gebeurtenis, die in Polen alleruege onder [illegible] lijken bijval gevonden heeft, en het [illegible] hen verwachting [illegible] maatregelen [illegible] moet, die men te [illegible] tot [illegible] van deze handeling der [illegible]

DUITSCHLAND

Tentoonstelling van het Heilig Kleed.

Trier, de oude Romeinsche stad, de stad der

martelaren, maakt de, volgens ons, zeer gegronde aanspraak van het Heilig Kleed dat Jesus-Christus op Calvarië droeg en om hetwelk de soldaten het lot wierpen, van de middagkapel der H. Helena, ontvangen te hebben. Dit kleed, hetwelk in 1810 door 250,000 pelgrims bezocht werd, is op den 18 augustus, op verzoek van den nieuwen en eerbiedwaardigen bisschop van Trier, op nieuw ter vereering voor de geloovigen ten toon gesteld.

Thans zijn het niet slechts enige duizendtallen, die even als in 1810 de reliquie komen vereeren, het zijn millioenen geloovigen, die van alle zijden toestroomen — in eene orde en in eene vrome afgetrokkenheid, met eenen ijver en eene godsvrucht, waarvan men sedert de middeleeuwen geen voorbeeld zag, — als om te protesteren tegen de schuldige voorzeggingen der nieuwe wijsbegeerte, welke kort geleden verklaarde dat het Katholicisme zich in de laatste stuiptrekkingen van den doodstrijd drong, en weldra niets meer dan een lijk zou wezen.

Al wat wij van dit prachtig en troostrijk schouwspel zouden kunnen zeggen, zou beneden de werkelijkheid blijven. Men moet het gezien hebben om er zich een denkbeeld van te vormen. De pelgrims komen dagelijks toe; zij komen uit den Elsas, uit Zwitserland, uit Beijeren, uit Hessen, uit België; de bevolkingen van het uitgestrekte land tusschen Trier en Keulen stroomen in menigte toe; ook de oevers van de Meurthe en van de Moezel leveren talrijke bezoekers; de Moezel is bedekt met vaartuigen, beladen met mannen, vrouwen en kinderen die onder het aanheffen van lofliederen, langs de met voetgangers en rijtuigen bezaaide oevers varen. Het getal der bedevaartgangers schat men thans op een millioen. En bemerken wij wel, dat het hier niet geldt de vervulling van eenen door de wetten van God of van de Kerk opgelegden pligt; dat het geloof aan de echtheid der reliquie geen geloofs-artikel is, dat deszelfs tentoonstelling niet met ophef is aangekondigd geworden, dat zelfs eene menigte Katholijken van deszelfs bestaan onbewust zijn; neen, het is eene eenvoudige daad van godsvrucht.

De orde, welke ondanks den ontzaggelijken toeloop van menschen uit alle landen en alle klassen, zoowel bij de eenvoudige maar stichtende plegtigheid, als in de stad heerscht, gaat indedaad het begrip te boven. (*Gazette de Metz.*)

— De tijding der herrijding van den heer O'Connell heeft in de Rijn-gewesten diepen indruk gemaakt. Te Coblentz verscheen onmiddelijk na de ontvangst van dit berigt, het portret van den bevrijder, met zwarte randen omgeven. Het bijvoegsel van de *Rijn- en Moezel Kourant*, hetwelk de gebeurtenis mededeelde, was op openbare plaatsen aangeplakt. 's Avonds zou er eene algemeene illuminatie plaats hebben.

— De bisschoppen van Munster en Metz, bevinden zich sedert den 10 te Trier.

— Men gaat ijverig voort met het bouwen der vestingwerken van Rastad, zoodat de stad binnen anderhalf jaar stormvrij zijn zal.

— De keizer en keizerin van Oostenrijk zijn den 6 dezer in Illyrien welstand te Triest aangekomen en met geestdrift ontvangen geworden. Onder het aantal hooge gasten, welke de aanwezigheid van het keizerlijk paar naar Triest lokte, bevindt zich ook de hertog van Modena; de groothertog en de hertogin van Toskane werden dezer dagen in Triest verwacht.

— Van de grenzen van de Donau wordt het volgende in dato 8 septemb. geschreven:

Het grensverkeer met Rusland geeft bij voortduring stof tot de bitterste klagten. De handel op Rusland en Polen, die vroeger niet onbeduidend was, is in den laatsten tijd gebed. Rusland. Alle voorstellingen betreffende dit punt aan het hof van Petersburg bleven zonder gevolg. Hieruit en uit de weigering van Rusland om den mond van den Donau bevaarbaar te maken, verklaart men het afbreken der onderhandelingen, welke gedurende eenigen tijd over een traktaat van handel en scheepvaart met dit land hangende waren. Over het algemeen wijzen men gegeven hebben, dat de vriendschappelijke betrekkingen tusschen beide hoven in den laatsten tijd in de gezigten aanmerkelijk verkoeld zijn.

ENGELAND

Na op hunnen togt door kalmten aangenaam weder te hebben gehad, is gevaert huidenmorgen de koningin, prins Albert, de jonge prinses en gevolg, den 11 's morgens de Schotsche kust bereikt, en zijn, nadat H. M. te Dundee, Kupar Angus en Dunkeld de blijken van de verknochtheid der bevolking had ontvangen, des namiddags ten drie ure te Blair Athol, op het landgoed van den hertog van Athol, aangekomen. Het kasteel is geheel ten gebruike der vorstelijke bezoekers gesteld, wier voornemen is, den tijd van hun verblijf aldaar insonderheid met het doen van uitstapjes in de schilderachtige omstreken door te brengen.

— Op het kasteel van Windsor worden groote toebereidselen tot ontvangst van den koning der Franschen gemaakt.

— In de laatste helft der volgende maand zal het gebouw der nieuwe beurs van Londen, door de koningin, vergezeld van haren gemaal, plegtig worden geopend.

— De jongste toenaderingen van O'Connell sedert zijn ontslag uit de gevangenis hebben het hof-kabinet levendig verontrust. Het schijnt dat door lord John Russell, directe voorslagen aan hem zijn gedaan. Men verzekert dat door tusschenkomst van den heer Steele of van eenig ander lid van het parlement, de hoofdleider der whigs met den heer O'Connell in onderhandeling is getreden, en dat tusschen hen een uitgestrekt plan tot omverwerping der tory's beraamd is. O'Connell zou zich verbonden hebben om zoowel in zijne redevoeringen als in zijne handelingen de uiterste bedaardheid in acht te nemen, de Saksers niet meer aan te vallen, en al het misnoegen en den haat van het volk te rigten tegen het kabinet van sir Robert Peel en tegen de regters die de werktuigen zijner wraak zijn geweest. De whigs beloven van hunne zijde aan O'Connell al den bijstand te verleenen waarover zij kunnen beschikken, niet om voor Ierland de herroeping der Unie te verkrijgen, maar een eigen parlement hetwelk het plaatselijk bestuur zou in handen hebben, en welkers wetgevende beschikkingen, aan het opper gezag der Engelsche kamers en van het hoofd-gouvernement zouden onderworpen wezen. Men zou voor Ierland doen wat men voor Kanada gedaan heeft, behoudens de wijzigingen welke door den bijzonderen toestand van het land geboden worden.

— Den 19 dezer zal, in de groote muzijkzaal te Dublin, een groote maaltijd aan den heer O'Connell en zijne vrienden gegeven worden, tot bijwoning waarvan reeds uitnoodigingen aan verscheidene leden der beide parlementshuizen en andere aanzienlijke personen toegezonden zijn. Ook te Limerick en in andere steden van Ierland wil men O'Connell feestelijk onthalen.

— Het gerucht wil dat de Iersche oppertregter Pennefather en de regter Ponton, welke tot de veroordeeling van den heer O'Connell medegewerkt hebben, op hun ontslag aandringen.

— De ziekte der dochter van sir R. Peel heeft eene gunstige wending genomen.

— Eene merkwaardige proef is aan boord van het koninklijk jagt *Victoria and Albert* genomen. Eene flesch werd, terwijl het schip 14 knoopen in het uur liep, in zee geworpen. De machinist kreeg bevel om stilstand te zetten, en vier minuten later was de flesch opgevischt en aan boord gehaald. Deze proef had alleen ten doel, om te weten hoeveel tijds men noodig zou hebben om een' mensch te redden, terwijl het schip met de grootste snelheid voort loopt.

— Een detachement artillerie heeft op de polygone van Woolwich onder het oogt van verscheidene leden van het bestuur proeven met de concussie-bommen (*concussions shells*) genomen, die door den heer James March zijn uitgevonden. Het schijnt, dat deze bommen even zoo vreesselijk zijn, als de uitvinding van den heer Warner, daar uit deze proeven gebleken is, dat een schip van den eersten rang op een aanmerkelijken afstand derzelver verbrijzelende kracht niet kan weerstaan. De uitvinding heeft overigens geen gevaar voor diegenen, die dezelve bezigen.

— Men verzekert dat een verdrag, welks oorsprong tot 1840 terug kan worden gebragt, op het punt is van gesloten te worden. Daardoor zou Engeland het bezit verkrijgen van de haven van Suez, vrijen doorgang van Alexandrie naar die haven en andere belangrijke voordeelen in Egypte en Syrië. Dit verdrag, aan hetwelk men zegt, dat Frankrijk geen deel heeft, is door Rusland, Oostenrijk en Pruissen gewaarborgd. Wij weten niet hoe de koning van Frankrijk van de deelneming hieraan is uitgesloten geworden, maar wij vermeenen te kunnen gelooven, dat Engeland daaraan geen deel heeft.

SPANJE.

— Al de berigten bevestigen de tijding van de beslechting der tusschen onze regering en Marokko bestaan hebbende geschillen. Men beweert zelfs dat onze konsul in den loop dezer maand zijnen post te Tanger zal kunnen hernemen.

— De karlistische partij heeft in onderscheidene kies-kollegiën gezegevierd. Het valt echter niet te betwijfelen dat de partij der gemoedereerden ten weg de overhand zal hebben.

— Een der zonen van den keizer van Marokko heeft een bezoek op het Engelsche schip de *Formidable* afgelegd, en is daar met groote eerbewijzingen ontvangen.

FRANKRIJK

— Het vertrek van het hof naar Eu is op den 20 bepaald.

— Men zegt dat het huwelijk van den prins van Aumale met eene dochter van prins Leopold, oom van den koning van Napels, zal plaats hebben na de terugkomst van de reis uit Engeland, op welke hij met den hertog van Montpensier zijnen koninklijken vader zal vergezellen. (*Presse*)

— Aan de Napelsche ambassade is het gerucht verspreid, dat de koning en de koningin der beide Sicilien in de eerste dagen van november te Parijs zullen komen. Dit bezoek schijnt in verband te staan met het huwelijk van den hertog van Aumale met eene Napelsche prinses. (*Korresp.*)

— Te Treport worden vele toebereidselen gemaakt voor de inscheping des konings op den 8 october, op welken dag het vertrek stellig bepaald schijnt te blijven. Het stoomfregat *Gomer*, dat Z. M. naar Engeland moet overvoeren, is te Rochefort gebouwd en den 19 julij 1841, te water gelaten, het heeft vierhonderd vijftig paardenkracht en voert twintig stukken geschut.

— Door den koning is aan den heer Horace Vernet opgedragen drie schilderijen te vervaardigen, welke den slag bij de Isly, den aanval op Tanger en de inneming van Mogador voorstellen.

— Een half officiëel dagblad bekaalt het belangrijk berigt, dat de hertog van Glucksberg en de heer de Nyon op last der Fransche regering naar Tanger zijn vertrokken, ten einde den keizer van Marokko nogmaals de gelegenheid aan te bieden om zijn rijk van een' onvermijdelijken ondergang te redden. Volgens dit dagblad stond het Fransch gouvernement zich na de overwinning even gematigd als vóór dezelve, daar het den keizer geene voorwaarden oplegt als vóór den slag bij de Isly en het bombardement van Tanger en Mogador.

terwijl het zijne eischen had kunnen verhoogen, en den keizer de kosten doen dragen der gestrenge les, welke men hem gegeven heeft; dit heeft het niet gewild. Frankrijk is rijk genoeg, vervolgt dit blad, om zijnen roem te betalen; zijn legen en zijn eskader hebben niet alleen aan den keizer van Marokko, maar ook aan geheel Europa getoond, wat zij zouden kunnen doen. Zoo deze onderhandeliugen weder geen voldoenden uitslag hebben, zullen de vijandelijkheden met vernieuwde kracht worden hervat.

— Een van de bladen der tegenpartij beweert dat tusschen Engeland en Frankrijk is overeengekomen, om de bepaling der schadeloosstelling, die aan Pritchard zal worden betaald, over te laten aan de scheidsregtelijke uitspraak der Fransche en Engelsche admiraals Hamelin en Seymour. Beide die vlootvoogden bevinden zich thans in de Stille Zuidzee en er zullen dus verscheidene maanden moeten verloopen eer hunne uitspraak bekend kan zijn. Het bedoelde blad meent, dat de heer Guizot dit niet voorzicht zoodanig geschikt heeft, op hoop dat de aanstaande zitting der Fransche wetgevende kamers ten einde zal spoeden, eer deze zaak aan hare beoordeeling behoeft te worden onderworpen; waardoor natuurlijk lastige woordenwisselingen zouden worden voorgekomen.

— Het Spaansche dagblad *Eco del Comercio* spreekt aldus van de levendigheid welke te Algiers heerscht:

Men zou zich niet kunnen verbeelden, hoeveel geld er in deze stad verkwist wordt, om haar den titel waardig te maken van Afrikaansch Parijs, welke haar reeds gegeven is. Er is geene straat waar geene huizen naar Europesche wijze in aanbouw zijn, waar het niet wemelt van hôtels en koffijhuizen. De groote voorstad Mustapha stijgt thans uit den grond op met eene snelheid, welke men van eenige steden der Vereenigde Staten verhaalt. Vijftien omnibussen bedienen reeds deze schepping van de Fransche bedrijvigheid. Het gouvernement, om de Mooren aan zich te binden, heeft zich niet vergenoegd om nieuwe moskeën op te rigten, het heeft ook nog weetof drie bazars in den Moorschen trant laten bouwen. Men kan zich geen denkbeeld maken van het geraas en de levendigheid, welke in de straten heerscht, en de reizigers zou geen punt van vergelijking ten dezen aanzien in eenig deel der wereld kunnen vinden. De verscheidenheid van kleeding van deze menigte Franschen, Mooren, Joden, Spanjaarden, Maltezers doet letterlijk het hoofd duizelen.

De vreedzaamste bewoners, gelijk de Italianen dan, vijanden van alle levendigheid, zouden zich onteerd zouden meenen, indien men hunne schreden nog vernam, verwijderen zich geheel zij kunnen van dit woelig geraas, hetwelk de rust die zij genoten, is komen storen, en men treft hen zelden aan in Europesche wijken: dit evenwel heeft slechts betrekking op de voorname klasse, want de geringe Arabieren mengen zich onder de beweging en de kinderen der inboorlingen hebben veel smaak voor het beroep van schoenpoetsers. De Europeanen brengen den geheelen dag in het hôtel door, want de kruidtuin, welke tot wandelplaats kon dienen, is slechts des zondags open.

NEDERLAND

's BOSCH. De heer Je Jeune heeft te Rotterdam, en de hoogleeraar Kaiser te Leyden, eene koncert waargenomen. Vermoedelijk is deze dezelfde, welke reeds voor eenige dagen te Rome in het starrebeeld *de Waterman* ontdekt werd, maar van die ontdekking is tot dusverre geen stellig berigt tot de sterrekundigen gekomen. De komeet vertoont zich door den kijker met eene heldere kern en eenen zeer merkbaren staart. Zij laat zich door een ongewapend, maar zeer scherp oog eenigermate onderscheiden. Ook te Parijs heeft men die komeet gezien.

HAGE. Mengelwerk.

MARINE.

De natie *en masse* had het koms aangenomen hadden eene groote verwachting, toen eenmaal keuze zich op den heer Rijkes viel, om het meer en meer toenemende verval der zeemagt van den staat te stuiten, haar te doen herleven en tot eenen zoodanigen bloei op te voeren, als het belang van het moederland vorderde en de treurige toestand den fronten het gedoogde. Hulde moeten zij dan ook aan dien keuze zich op den heer Rijkes viel, om het meer en meer toenemende verval der zeemagt van den staat te stuiten, haar te doen herleven en tot eenen zoodanigen bloei op te voeren, als het belang van het moederland vorderde en de treurige toestand den fronten het gedoogde. Hulde moeten zij dan ook aan dien ander teleurgesteld! Sinds het bemagtigen van Algiers door de Franschen, waardoor ons eskader in de Middellandsche zee gesupprimeerd werd, was de uitgang wel luisterrijk, maar sinds de minister Rijk zich aan het hoofd bevindt, gaat gelijk met Russche admiraliteits-schepen lagen sinds lang werkeloos in de dokken, *thans* volgen de fregatten en korvetten, en welhaast zal zich onze marine eenigelijk binnen den engen kring van brikken en schooners beperkt zien. Buiten het fregat, waarover Z. K. H. prins Hendrik het bevel voert, hebben wij er thans slechts een, in Indische bezittingen gestationeerd, in dienst, en een tweede ten dienste van het eerste. Met de korvetten is het niet buiten gesteld ook van dat charter hebben wij er een in West-Indië, een einde nog een jaar aldaar geëmployeerd te worden, om daarna, wegens den slechten staat, hare eerr volle loopbaan tegen dat van wachtschip te Batavia of elders te verwisselen. Al te zeer, wat de kosten betreffen, komen intusschen onze stoomschepen in aanmerking, om toch absorberen, voor een zeer groot gedeelte, het voor de aktieve marine bestemde gedeelte van het budjet, en kompenseren hunne diensten de dan hen te koste gelegde sommen? Onderzoeken wij dit. Onze thans zoo nietige marine bezit negen stoomschepen: daaronder zijn er drie, die beschouwd kunnen worden, als ongeschikt voor verre togten, niet meer dan voor 8 à 10 dagen koten kunnende bergen, en dus eenigelijk geschikt tot vervoer van illustre reizigers, kommissiën van onderzoek naar Engeland of Frankrijk, transporten van matrozen van de eene naar de andere zeehaven, of wel tot het naar of uit zee slepen van koopvaardijschepen, waartoe de *Cerberus* eenige achter eenvolgende jaren te Hellevoetsluis gebezigd werd; want worden deze vaartuigen, zoo als *de Etna*, voor de West-Indische togten gebezigd, wel nu, de minister beantwoorde in dat geval de vraag: welke enorme kosten zoodanige togten, door zulke ondoelmatige vaartuigen bewerkstelligd, vergezellen? Dat men in de gebouwen dier nieuwe uitvinding eenige mislukte pogingen zag, is te verschoonen; wij willen dus niet herdenken op de tonnen gouds, die verloren gingen door de ondoelmatig gebouwde stoomschepen *Atlas*, *Suriname*, *Orestes* en *Pylades*, waarvan de twee laatsten, vóór hare voltooijing, als ondoelmatig gesloopt, verkocht werden, doch na dien verkoop één daarvan weder voor gouvernements rekening is aangekocht, en waarvan het treurig uiteinde maar al te zeer bekend is. Maar ook nu nog gaat men in dezelfde school van proefnemingen voort, adres aan de thans voltooide *Cycloop*, eeniglijk geschikt voor de binnenlandsche dienst.

Te wenschen ware het geweest dat bij het voorbeeld onzer naburen, de Engelschen, gevolgd was geworden; zij toch zingen voor hunne kolossale marine met weinige pruiven aan, en herikten zonder het, zoo als wij vernamen van zeer vele schatten, goede en doelmatige resultaten.

Er is geen twijfel dat de stoomschepen in onze, vooral Oost-Indische, bezittingen hoogst nuttig zijn; maar men bedenke wel, dat eene te groote uitgebreidheid van dien tak onzer marine, bij een zoo uitgebreid oorlog, als gebeel ondoelmatig is, mangezien wij de dat gansch van het hoofdvereischte van dezelve, namelijk brandstoffen, verstoken zijn, en welke kosten vergezellen nu reeds den aankoop daarvan voor eenige kleine togten als naar West-Indië, bij voorbeeld, op de onderscheidene eilanden naar her- en derwaarts, aangezien wij er nergens een depôt van hebben.

Het komen van proeven, onze maritieme etablissementen, de administratie en de steun verslinden alzoo, voor het grootste gedeelte, het budget, wat daarvan overblijft wordt aan de schepen van den eersten rangtrap ten leste gelegd, en is dus zelfs niet voldoende, dan worden het gemiddeld door het suppriméren van groote, om in dienst stellen van kleinere vaartuigen, en door verhinderen der soldijen, waarop, onder meer anderen, alleen op de traktementen der kommandanten van de drie wachtschepen, in het thans loopende jaar, eene vermindering van ongeveer f 3000 's jaarsdoor den minister is toegestaan geworden, en eerlang zien wij wellicht aan de minsttijdenden het bevel over onze oorlogschepen opgedragen. Bezuinigingen vorderen de belangen van den staat; maar wanneer wij de soldijen der aktieve marine dien verminderen, en, in tegendeel de traktementen der ambtenaren zien vermeerderen, — dan toch moeten wij tot het besluit komen, dat er eenigelijk nog eene marine bestaat, om aan legioen van ambtenaren te kunnen employeren.

Een minister, die, bij de dringendste noodzakelijkheid tot bezuiniging, zich in de kamer der volksvertegenwoordigers tegen dezelve aankant, opdat men zijnen kinderen niet eenmaal verwijte, dat hun vader een sloper was, behoort niet aan het hoofd van een departement geplaatst te zijn, waarop zoo vele bezuinigingen te maken zijn. In het oog vallende is het toch, dat voor zulk eene wezenlijk nietige marine, als de onze in deze oogenblikken is, geen vijf kostbare etablissementen vereischt worden, en dat eene enkele werf van aanbouw te Willemsoord, benevens, voor uitrusting, met Hellevoetsluis en Vlissingen vereenigd, meer dan voldoende voor onze behoefte is; iedere uitgaaf tot onderhoud voor de overige etablissementen is eene verkwisting en kan tot nuttiger einden gebezigd worden. Waartoe een dubbele aanbouw van schepen, daar [illegible] voor een groot gedeelte [illegible] en de dokken liggen [illegible] ondervinding niet reeds bewezen, dat nog op stapel staande schepen, andere, afgetuigd en gereed om in dienst gesteld te worden, vervuurd waren? Het is buiten kwestie, dat een schip niet bevaren wordende, op zijn bederf ligt. Veel is er reeds over het suppriméren van eenige onzer etablissementen gezegd; de leden der staten generaal drongen er op aan, en verwierpen laatstelijk het budget van den minister als geene de minste suppressie voorstellende, toch werd dat budget, te dezen male voorgedragen, onder toezeggiug dat de suppressie van het etablissement te Hellevoetsluis, aangenomen. Het meerendeel der leden [illegible] die suppressie ondoelmatig, en teregt; want toch vindt men de beste dokken, de meeste bekwaamheid van reparatie onzer kleinere schepen en vaartuigen, en hoe dikwerf vond de particuliere scheepvaart daar de doelmatigste hulp, [illegible] met betrekking tot hare dokken [illegible] dien wij niet de werven te Rotterdam [illegible] Wij willen toch niet veronderstellen, dat, wat de eerste aanleg, het niet gebruik daarvan in verband zoude staan met [illegible] stoom- [illegible] te Rijnsburg, [illegible] die

te eenigen tijd met de werf te Rotterdam te vereenigen, opdat de deelhebbers dier fabrijk ten koste van den staat voor een aanzienlijk totaal verlies gevrijwaard worden. Ondertusschen is toch de ongunstige financiele toestand van dezelve, en hoe hij met het maken der machinerien voor onze overstroomboten alles behalve gelukkig geweest is, aldra aan de uitlandsche geleverde machines van den *Bromo* en de *Méropée*; zij mogen voldoende zijn, maar rechtvaardigen zulke enorme sommen als daartoe besteed werden, niet meer dan *voldoend* werk.

En wat het niet-supprimeren van de twee betreft, dat zulks zijnen oorsprong zoude vinden, om den minister de gelegenheid te geven eene of meerderen van *Z. Exc.* betrekkingen of lievelingen, op eene aangename wijze een tijdlang te employeren, zoo daarmede toch is *Z. Exc.* allen behalve scrupuleus, en mogen wij op den voorgrond plaatsen het opdragen eener betrekking te Willemsoord aan een jongen officier, waartoe doelmatiger een meer geexperimenteerd in en *door* de dienst voor de aktieve geschikt geworden officieren hoedanigen nog wel in het korps zijn, had kunnen gebezigd worden. Wat toch blijft den zoodanigen over, wanneer bij uitsluiting aan gunstelingen en voor de aktieve dienst ongeschikte officieren, zoo ook nog zoodanige officieren, die wegens herhaald wangedrag uit het vaste korps afgevoerd zijn, de nog weinige sedentaire maritieme betrekkingen opgedragen worden.

Tegen het supprimeren dier beide werven zal men ook niet willen aanvoeren, dat zeehavens tegenwoordig te minder doelmatig zijn tot den aanbouw van schepen, en dat door het bombardement van Vlissingen staven? Waarin toch bestaat de verdediging van onze werf te Amsterdam? Ligt de geheele kom der Zuiderzee niet open? Wie zal eene vijandige flotille, des noods platboomde vaartuigen, door even zulke stoomboten geleerd beletten, Amsterdam te naderen, onze etablissementen te vernielen en Willemsoord mede van de zijde van het nieuwe Diep aan te vallen en te vernielen? Waartoe zoude men het leven van velen opofferen, om eene zoo goed verdedigde passage als het Schulpengat te forceren, daar de uitvinding van den stoom de middelen van aanval en verdediging zoo geheel veranderd heeft? Wat de minister ook moge aanvoeren voor het behoud dier beide etablissementen, — zeggen overtollig, onze marine [illegible] niet. Doch wat er over dat punt bereids gezegd is, en welligt nog gezegd zal worden, — geene veranderingen zullen plaats hebben, zoolang geene vlag- of hoofdofficieren, die met hunnen tijd medeleefden, zooals een Jacobus Arians Koopman, Machielsen, (bij zijne eventuële terugkomst in het vaderland) zitting in de kamers erlangen, en met grondige kennis des ministers aangevoerde redenen kunnen bestrijden, hetgeen van de leden der kamers niet gevergd kan worden, daar de marine zoo geheel buiten alle andere vakken valt. Welke gevolgen heeft des ministers toezegde gehad, dat hij op zijn departement zoo veel bezuinigd had, dat daarvan één fregat in dienst kan gesteld worden? Is dat fregat in dienst gesteld? Neen! Zijn onze magazijnen gevuld? Neen! Des ministers bezuinigingen bestaan in het opleggen van groote, het in dienst stellen van kleine schepen; en bij de dienststelling van een vaartuig moeten alle departementen te hulp komen ter komplettering zener uitrusting, waartoe ieder op zich zelve in staat is, het eene kettingen, het ander [illegible] werk, een derde weder andere artikelen onbetaalbaar [illegible]

Te vergeefs zoude het zijn, [illegible] onze natie met [illegible] heere minister bekend maakte; ook [illegible] dwingen tot [illegible] prins, die in [illegible] lijken het bevel over een drietal schepen [illegible] gevolgd, wachten mogt, dien prins ten [illegible] beiden, dat hij, door het aan de natie [illegible] maken der zwakheid harer marine, die tevens [illegible] zijne inkomen deed komen, meermalen getwijfeld zal [illegible] bij ook zeer zeker de eerlievende bewoners der natie [illegible] daardoor opwekken en ongelooflijke, hunne stemmen [illegible] en pogingen te vereenigen tot het aanwenden dier middelen, om datgene te herstellen of te herscheppen, wat verzuimd was; ook daar werden, even als bij ons, tonnen gouds verspild, door het nemen van proeven, die onbevredigende uitkomsten opleverden.

LEEREN

Gaat het op deze wijze met ons voort, dan is het met onze marine gedaan, en de minister, die zich tegen *doelmatige* bezuinigingen aankantte (door zijne kollega's bij hunne respektieve departementen bewerkstelligd), zal ten slotte den naam van slooper op zich zien toegepast, niet door bezuiniging maar door het supprimeren der geheele aktieve marine. Verderen onze Oost- en West-Indische kolonien, waarvan de eerste vooral bijna nog de *eenige* bron onzer welvaart is, en onze scheepvaart geene maritieme bescherming, — dan voorzeker is het beter de marine geheel te supprimeren; want in dat geval is iedere uitgaaf voor dezelve verloren, en kan men de natie van aanzienlijke uitgaven ontlasten; maar is dat het geval niet, dan voorzeker zoude het wenschelijk zijn, dat de marine eenen man aan haar hoofd geplaatst zag, die zijne openbare betrekking niet met zijnen persoon verwarde, zoo als dit met den heer Rijk het geval is, een man, die doelmatig bezuinigde en bij de belangen van het vaderland tevens die voegde om de marine te relevéren [illegible] het supprimeren [illegible] merkelijk te verminderen, het kostbaar etablissement te Medemblik op eene aanmerkelijke wijze te vereenvoudigen, opdat de voor de marine opgeleid wordende jongelieden op eenen vroegeren leeftijd en in mindere rangen aan boord der schepen geplaatst werden, en hunne opvoeding minder professoraal was: door te veel te moeten leeren, leert het meerendeel, bij slot van rekening, niets grondig. Wij zoeken te vergeefs bij onze naburen, de Engelschen, voor hunne kolossale marine, een instituut tot opleiding van jonge lieden, en wij hebben nogmaals onze armelijke natuurlijk en kostbaar etablissement! Een man eindelijk, die de zaken van zijn ministerie meer behartigde, en niet de ophandigheid had, om, zoo als onlangs, de heer Rijk, eenen officier dan *Z. M.* voor te dragen tot het kommandement van een vaartuig, welk vaartuig, bij nader onderzoek blijkt niet dan ten minste voor drie vierde gedeelten vernieuwing tot herstel noodig te hebben, waartoe men uit de rapporten ten zijnen opzigte gemaakt, bijna voorloopig had kunnen besluiten, en dien ten gevolge voor de aktieve dienst afgekeurd werd. En hoe veel gelden worden niet door soortgelijke onbedachtzame en overhaastige maatregelen verkwist! Welligt komen wij nog eens op eene nadere ontwikkeling van sommige in deze slechts oppervlakkig vervatte aanhalingen terug, zoo mede met betrekking tot de gouvernements lijnbanen, alwaar men onlangs machinerijen van eene nieuwe uitwinding aankocht, zonder de doelmatigheid derzelve vooraf te onderzoeken of te beproeven, en die nu, na den aankoop, ondoelmatig in de toepassing bevonden, daar thans werkeloos staan.

(Zonder C.) X.

Advertentien

*** Daartoe, die GELDEN, GELDSWAARDE of PAPIEREN, *hoegenaamd ook*, onder zich hebben toebehoorende aan *IDA WELHUIJZEN*, thans voor rekening van den Armen van *'s Bosch*! aldaar in het Zinnelooshuis geplaatst, wordt uitgenoodigd daarvan *vóór* of *uiterlijk* op den 15 October e. k. overgave te doen aan den Ondergeteekende hare Curator.

den 17 September 1844.

DE JONG,
Burgemeester te *Orthen*.

*** Allen die iets te vorderen hebben van of verschuldigd zijn aan wijlen Mejufvrouw *JOHANNA ADRIANA BOON*, gewond hebbende en overleden te *Boxtel*, gelieven daarvan opgaaf te doen ten Kantore van den Notaris A. VAN DEN HAM, gevestigd te *Boxtel*.

*** De Notaris *A. VAN DONGELEN*, gaat ten tijd te *Oud-Heusden*, provincie *Noord-Braband*, zal namens zijne principalen, op *Woensdag* den 25 September 1844, des voormiddags om 11 ure, ten huize van de kinderen van wijlen JAN VAN DIEM, te *Oud-Heusden*, in het openbaar, bij opbod aan den meestbiedende,

Verhuren

voor den tijd van drie achter elkander volgende jaren, ingegaan 1. Mei 1845:

Een HEEREN-HUIS en ERF, met aangelegen TUINTJE en BOOMGAARD, te zamen groot ongeveer 15 roeden, staande en gelegen aan den Straatweg van *Heusden* op *'s Bosch*, te *Oud-Heusden*, circa ¼ uurs van *Heusden*; bevattende het Huis drie Kamers, waarvan twee behangen, bovendien een Zijkamertje en Kelderkamertje, een goede Kelder, Welpomp en ruime Zolder, benevens eene kleine Schuur en een Stal daaraan.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen in persoon, of met gefrankeerde brieven, ten kantore van den voornoemden Notaris.

Zegt het voort.

*** Bij de Boekhandelaars *H. PLOYER en ZOON* te *'s Hertogenbosch*, is van hunnen gekomen en verkrijgbaar:

1. REGLEMENT op het *Beheer der Geldmiddelen* van de Gemeenten ten Platten Lande in de Provincie *Noord-Braband*; benevens alle de Modellen of Bijlagen daarbij behoorende, *f* 0,60.
2. REGLEMENT op het *Bestuur* ten Platten Lande in de Provincie *Noord-Braband*. *f* 0,40.
3. REGLEMENT voor het heffen van *Dijk- en Polderlasten* in de Prov. *Noord-Braband*. *f* 0,30.
4. REGLEMENT ter *Voorkoming en Blusching van Brand*, in de Gemeenten ten Platten Lande in de Prov. *Noord-Braband*. *f* 0,30.
5. HUISHOUDELIJK SCHOOL-REGLEMENT voor het Departement *Braband*, gearresteerd den 20 Januarij 1807. *f* 0,30.
6. ALGEMEENE VOORWAARDEN, behoorende bij de *Bestekken* voor de verschillende Rijks-Waterstaatswerken. *f* 0,25.

*** De Boekhandelaar *J. T. SOMMER* te *Almelo*, heeft ter Perse, en zal in den loop der aanstaande maand uitgeven: *J. MART*, Geschiedenis van den **H. BOOM**, in de Domkerk *te Trier*; in deze Nederduitsche uitgave zullen tevens de wonderdadige genezingen aldaar geschied, ontsmet worden.

Graanmarkt van 's Hertogenbosch.

van donderdag, vrijdag en zaturdag den 12, 13 en 14 september 1844.

Rogge, was matig aangebragt, alzoo de waar wigtige en van 1e kwaliteit zijnde, heeft vorige prijzen opgebragt, terwijl mindere soorten tegen 10 à 20 cents per mud lager zijn verkocht geworden.

Boekweit, was aanzienlijk aangebragt, ruimde aan ongeveer vorige prijzen weg op.

Haver, weinig ter markt, maar zeer gaande, de navolgende prijzen zijn bestee gworden per Nederlandsch mud als:

ROGGE	*f* 4,65 à *f* 4,80
BOEKWEIT	— 3,25 — 4,50
HAVER	— 2,15 — 2,50.

Presumtive waarde op wigt:

ROGGE	70 à 71,	N. P.	*f* 4,95	van 72 à 73,	N. P. *f* 5,30.
BOEKW.	64,	»	4,10,	66	» 4,30.
HAVER	42	»	2,25,	45	» 2,50.

EINDHOVEN den 17 September 1844.

De Prijzen der Granen alhier geweest:

ROGGE, hectol. mud	*f* 5,00
BOEKWEIT	4,40
HAVER	2,60
Het Nederl. pond boter	— 0,44
Roggebrood	— 0,07½

KEURS van Makelaardij te Amsterdam op 16 September 1844.

[illegible] pCt. 62½ [illegible] 3 pCt. 74½. Dito 2½ pCt. 99½. Syndicaat 41 pCt. 99⅝. Handelm. 1461 ⅜ Ard. 60 p. 20 p. Passive 5⅝. Ten te L. 2½ pct. 40⅜. Oude Russen 4 pCt. 92. De Stieglen Co. 91. Dito Brazilien 100 p. st. 86½.

Gedrukt bij D. A. A. en ROOY